

Ривоненко Вікторія Валеріївна – студентка факультету іноземної філології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Петінова Оксана Борисівна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ПІЗНАННЯ

Термін метод (від грецького *metodos*) у широкому розумінні – шлях до чогось, тобто спосіб соціальної діяльності. Поняття методологія у філософії має два значення: перше - система способів, заходів і операцій, що застосовують у науці та інших сферах діяльності; друге - вчення про систему, теорія методу. Методологія – метанаукове дослідження, спрямоване не на об'єкт, а на знання про об'єкт, тобто на методи і засоби, за допомогою яких здобує. Основне призначення методології - здійснювати критичні функції у ставленні до науки.

«Науковий метод — це єдине, що дозволяє зрозуміти завдання науки» (Аркадій Мігдал).

Всебічне осмислення того, що людські умови життєдіяльності, так само як і людські якості, процеси культури та соціальні процеси не виникають стихійно, як просте продовження природних, достатньо гостро ставить перед людиною проблему винайдення виправданих, надійних або ж, принаймні, оптимальних способів продукування, збереження та організації функціонування умов людського буття. В загальному плані означена проблема окреслюється як пошук методів людської діяльності; вона охоплює всі напрями та види людської діяльності. проте найбільш повно та гостро окреслюється в сфері інтелектуальної діяльності саме тому, що тут виробляється, закріплюються та оцінюються методи. Вчення про методи людської діяльності в загальному плані називається методологією. Сучасна методологія уникає крайніх оцінок методологічних програм або абсолютизації будь-якої з них, що мало місце у минулому. Багатьма дослідниками обґрунтовується методологічний плюралізм. В сучасній науці склалася багаторівнева концепція методологічної теорії, що включає діалектику - вчення про загальні закони розвитку природи, суспільства і пізнання, метафізику; на відміну від старої метафізики, нова визнає загальний зв'язок явищ і займається пошуками оптимальних засобів тлумачення розвитку. В арсеналі сучасної методології також є принцип соціальної обумовленості пізнання, соціокультурний детермінізм, тобто наука розглядається як підсистема культури, ураховуються суб'єктивні параметри пізнавального процесу, редуціонізм (відсовування назад), еволюціонізм, синергетика та ін. Провідні ідеї синергетики: системність, цілісність світу і наукового знання про світ, спільність закономірностей розвитку матеріальної і духовної організації, нелінійність, глибинні взаємозв'язки хаосу і порядку, новий образ світу, безперервно виникаючого та ін.

Наукове знання і процес його здобуття характеризуються системністю і структурованістю. У структурі наукового знання виділяють емпіричний (дослідний) і теоретичний рівні. Сукупність дослідних заходів і методів забезпечують емпіричний і теоретичний етапи наукового дослідження. Емпіричному пізнанню притаманні збір фактів, первинне узагальнення, опис дослідних даних, систематизація і класифікація. Емпіричне дослідження спрямоване безпосередньо на об'єкт дослідження, відбувається на основі методів порівняння, виміру, спостерегання, експерименту, аналізу та ін. Під емпіричним дослідженням розуміють також практичні аспекти наукової організації, збір емпіричної інформації, осмислення результатів спостереження і експериментів, відкриття емпіричних законів, формування

класифікацій та ін. Отже, емпіричне дослідження — це особливий вид практичної діяльності, що існує в середині науки. Така діяльність потребує наявності специфічних здібностей: мистецтво експериментатора, спостережливості польового дослідника, особистої контактності і такту психологів і соціологів, які займаються проведенням досліджень та ін. Важливо глибоко розуміти, що вихідним пунктом сучасної науки служать теоретичні схеми, концептуальні каркаси дійсності, тобто різного роду постулати, концептуальні моделі, аксіоми, принципи та ін. Англійський філософ Карл Поппер стверджував, що абсурдна віра в те, що людина може почати наукову діяльність з «чистих спостережень», не маючи «чогось схожого на теорію». Кожен крок експерименту становить дію, що планується і спрямовується теорією.